

DE EERSTE NEDERLANDSE EVERESTEXPEDITIE 40 JAAR GELEDEN

PROJECT Q

Foto ANP / Ronald Naar

Het was een gezellige, ontspannen bijeenkomst op Schiphol, eind juli 1982. Veel familieleden en vrienden, een paar bestuursleden van de Koninklijke Nederlandse Alpen Vereniging, een cameraploeg van de AVRO en journalisten die waren afgekomen op het uitzwaaimoment voor de groep bergbeklimmers die vertrok naar de Mount Everest. Centraal stonden de veertien expeditieleden en drie persmensen, samen de Nederlandse Mount Everest Expeditie 1982. Op weg naar China voor de beklimming van 's werelds hoogste berg (8848 meter) vanaf de Tibetaanse kant.

Tekst Peter Daalder

Na een voorbereiding van twee jaar en na succesvolle expedities naar de Annapurna (1977) en de Nanga Parbat (1981) was de tijd rijp voor de hele groep met de Roemeense luchtvaartmaatschappij Tarom via Boekarest en

genoemd. Project Q (kosten 1 miljoen gulden, vertaald naar het huidige prijspeil 970.000 euro) was werkelijkheid geworden. Uit kostenoverwegingen vloog de maatschappij Tarom via Boekarest en

verbleef nog twee dagen in de Karpaten, voordat er koers gezet werd richting Peking en Tibet. Drie maanden later is het gezelschap terug op Schiphol. Bruinverbrande, verweerde koppen, beetje magerder. Bekenden en geliefden worden begroet. Er valt genoeg te vertellen. Een bijzondere reis naar het voor buitenlanders net weer toegankelijke Tibet. Er was via de berichtgeving door de meegerisde journalisten van de AVRO en het AD al wat doorgesijpeld. De expeditie was niet gladjes verlopen. De klimmers hadden te kampen met een levensbedreigend ongeluk dat op het nippertje goed afliep; slecht weer op beslissende momenten tijdens de kam-

penopbouw en de geplande topbeklimming; een teamgeest die te wensen overliet en zich uitte in onenigheden en ruzies; al met al een moeizaam verlopen expeditie, en zonder topbeklimming. De grootste hoogte die bereikt werd was 7850 meter. Veel ervaringen rijker, goede informatie voor toekomstige pogingen.

Nederlanders op 8000'ers

Nederland had al de eerste stappen gezet op grote bergen boven 8000 meter. Hoewel Hans Bruyntjes in 1976 al actief was op de Everest met een Amerikaanse expeditie, werd het eerste Nederlandse succes op een van de veertien bergen boven de 8000 meter een jaar later behaald toen de Annapurna (8091 meter) beklommen werd door Mathieu van Rijswijk, samen met de Nepalese sherpa Sonam. Voor de beklimming werd extra zuurstof gebruikt. Van de elf man tellende groep behaalde hij de top. Xander Verrijn Stuart was de expeditieleider, hem zien we later terug bij de Everestexpeditie. In 1981 werd de Nanga Parbat (8125 meter) zonder gebruik van extra zuurstof beklommen door Ronald Naar, als enige van de vijfkoppige klimgroep. Klimpermits om de Everest te beklimmen werden maar mondjesmaat uitgegeven, in principe één per route per klimseizoen. Voor de Nepalese kant van de Everest, de route via de Zuidcol, had Nederland de toezegging voor 1984. Omdat China de grenzen voor klimmen in Tibet openstelde, deed zich een eerdere mogelijkheid voor. Na veel diplomatiek verkeer, diverse gesprekken, voorzichtige verkenningen en een bezoek in 1980 aan Peking, Lhasa

en het basiskamp, leidde dat tot een toestemming om de berg in het najaar van 1982 via de noordoostgraat te beklimmen.

Elf klimmers

Xander Verrijn Stuart, hoogleraar informatica in Leiden, notaris Eelco Dijk uit Amsterdam en ingenieur Mathieu van Rijswijk uit Nuenen waren de initiatiefnemers van de expeditie en vormden daarvan de leiding. Zij kozen uit een vijftigtal 'open' aanmeldingen de definitieve deelnemers. Het werden elf mannen, aangevuld met twee cameramensen namens de AVRO. En als laatste een verslaggever van het Algemeen Dagblad die al meereizend verslag zou doen. Bij huidige expedities wordt iedere stap of uitspraak van klimmers direct gefotografeerd of gefilmd en gedeeld op social media, toen was er geen direct contact. AD-artikelen gingen per jeep naar het eerstvolgende dorp, van daar werd er geseind naar de Nederlandse ambassade in Peking, die voor het doorsturen naar Nederland zorgde.

Met regelmaat werden de opnamen en de gebeurtenissen rond de expeditie vertoond in AVRO's Sportpanorama. Zo kreeg het thuisfront te zien waarmee de klimmers aan de andere kant van de wereld bezig waren. Dat waren niet altijd even verheffende beelden. Zo werd de ruzie om eten en snoep berucht, vooral omdat iedere vorm van duiding en relativering ontbrak.

Een ik-boek

Xander Verrijn Stuart stelde een boek over de expeditie samen, waarbij hij kon putten uit de dagboeken van de deelnemers. Nauwgezet en gedetailleerd blikt hij daarin terug op de expeditie die een Nederlander op de hoogste top van de wereld had moeten brengen. Het werd geen vrolijk verslag. Een ongeluk hoog op de berg van Mathieu van Rijswijk en Eelco Dijk, dat de laatste ternauwernood overleefde; vertraging in opbouw van kampen en voortgang op de berg, mede door slecht weer, misverstanden, verwijten en ruzies; verandering van tactiek en planning. 'Het is een ik-boek geworden', verzucht Verrijn Stuart, terwijl hij een 'wij'-boek wilde maken, maar 'gelukkig zijn we allen veilig teruggekeerd', sluit hij een jaar na terugkomst zijn boek af.

Logische stap

Gerard van Sprang was destijds met 26 jaar de benjamin van de groep. Hij was het jaar daarvoor betrokken bij het succes op de Nanga Parbat en kijkt terug naar de expeditie van veertig jaar geleden. 'Het was op zich logisch dat we de stap naar de hoogste berg namen. Maar met de wetenschap van nu zijn er toch wel een paar kanttekeningen te plaatsen. Ik denk dat we te weinig hebben uitgedragen dat het geen automatisch gegeven was om bij deze eerste poging direct het doel te bereiken. Naar mijn gevoel is dat in alle publiciteit van tevoren en tijdens de expeditie onvoldoende tot uitdrukking gekomen. Met Annapurna en Nanga Parbat bouwden we 'als land' zeker expertise op voor het klimmen boven 8000 meter. We hadden contacten met onder anderen Chris Bonington en Peter Boardman die ons van nuttige informatie voorzagen. Maar ik denk dat we iets te veel als gegeven

'HET IS EEN IK-BOEK GEWORDEN, TERWIJL IK EEN WIJ-BOEK WILDE MAKEN.'

Verrijn Stuart tekende in het basiskamp op een stuk karton de opties voor de te volgen route vanaf 7600 meter. Dit document nam Gerard van Sprang mee van de expeditie.

ADVERTENTIE

ONDANKS ALLE GEDOE, DE RUZIES EN HET ONGELUK WAS HET WEER EEN DRAMATISCHE FACTOR

hebben aangenomen dat de expeditie meteen een succes zou zijn. De bergsport-historie leert dat vaak meerdere pogingen ten grondslag liggen aan een uiteindelijk succes.

Het oorspronkelijke plan was gebaseerd op de mogelijkheid zes man op de top te brengen. Dat was ambitieus, zeer ambitieus, maar we hebben dat plan met het volle verstand gemaakt, met elkaar gedeeld en ermee ingestemd. We kozen er ook voor om geen dragers op hoogte (boven ongeveer 7500 meter) in te zetten en zelf pas boven 8000 meter kunstmatig toegediende zuurstof te gebruiken. We hadden het gevoel dat het op die manier kon. Ronald Naar had op Nanga Parbat laten zien dat het mogelijk was tot ruim 8000 meter zonder extra zuurstof te klimmen. De lengte van de noordoostgraad en daarmee de tijdsduur die boven de 8000 meter geklommen moest worden, was zeker een complicerende factor. Daarom ontstond gedurende de expeditie discussie over de route vanaf 7600 meter naar de top. Die discussie had tijdens de

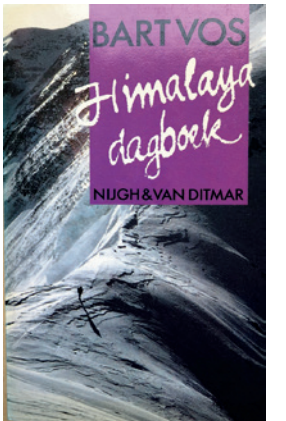
In het basiskamp tekende expeditieleider Xander Verrijn Stuart het aangepaste plan waarbij 6 oktober de topdag moest zijn. Gerard van Sprang nam ook dit document mee uit het basiskamp.

Boeken

Over de expeditie werden de volgende boeken geschreven:

Eelco Dijk, *Alleen in Tibet* ▶
Boekscout (2020)
ISBN 978-94-640-3708-1

▲ Bart Vos, *Himalaya dagboek*
Nijgh & Van Ditmar (1988)
ISBN 90-236-5690-3

voorbereidingsfase gevoerd moeten worden, maar was in die fase nog 'een ver-van-mijn-bedshow', voor minimaal een deel van de betrokkenen."

Slecht weer frustrerend

"Ondanks alle gedoe, de ruzies, het ongeluk van Eelco, die we met veel inzet en moeite de berg af hebben gekregen, blijft het weer toch een belangrijke reden waarom de expeditie niet is geslaagd. Het zag er prachtig uit, staalblauw, maar de wind was zo hard. Dramatisch, frustrerend. Ik heb me vooraf samen met Jan van Banning en Xander beziggehouden met de planning. Achteraf gezien hadden we beter kunnen uitgaan van twee of vier man naar de top en niet zes. Dat zou een andere infrastructuur op de berg betekend hebben. Met minder draaglasten hoog op de berg, en daarvoor zouden minder opbouw dagen nodig zijn geweest. Ondanks het ongeluk zouden we vermoedelijk eerder in een uitgangspositie zijn geweest voor een poging om de top te bereiken. Dagen waarop de wind minder hard woei dan tijdens de uiteindelijk geplande toppoging. Tijdens de expeditie hebben we uiteindelijk die aanpassing van de plannen wel doorgevoerd, maar pas op het 'afgedwongen' moment en zonder reserve-ruimte door additionele vertraging. Tegelijkertijd zou die keuze tot een andere taakverdeling hebben geleid in de opbouw van de infrastructuur op de berg en voor minder klimmers een mogelijkheid naar de top te gaan hebben betekend! Het blijft heel lastig om na veertig jaar

terug te kijken, maar ik denk ook dat de mentale hardheid die nodig is om deze berg via deze route te beklimmen niet in voldoende mate bij iedereen aanwezig was. Ronald verwoordde dat op zijn manier in minimaal een van de woordenwisselingen; dat was te weinig genuanceerd, maar in de kern had hij mijns inziens wel een punt. Ondanks dat we geen topsucces hadden, heb ik de expeditie als een hele mooie tijd ervaren, die ik niet had willen missen. Ik heb nog een deel van het 'oude' Tibet gezien, Lhasa zonder hotels en toeristische poespas, en de nog beperkte 'verchinezing' van het land. En, het is een fenomeen hoe zo'n groepsproces verloopt. Zeer leerzaam, dat was het ook voor mijn eigen werkzame leven. Het was mijn eigen bijdrage aan de expeditie van 10.000 gulden, dat zou nu 19.400 euro zijn, zeker waard."

Eerste Nederlander

Twee jaar later, in 1984, is Bart Vos de eerste Nederlander op de Mount Everest. Hij maakte toen deel uit van een expeditie onder leiding van Herman Plugge. Jaren later werd zijn succes betwist, hij werd geschraapt van de officiële lijsten, zodat René de Bos, als deelnemer aan een Franse expeditie, in 1990 de eerste Nederlander werd. In 1999 werd Katja Staartjes de eerste Nederlandse vrouw, in een Britse expeditie. ◀

In het najaar lanceert de NKBV een online expeditieplatform. Zie nkbv.nl/grensverleggers.

